

□ TMMOB Mimarlar Odası

mimarlık
ve eğitim
kurultayı IV

Mimarlık ve Eğitimi / Süreklilik ve Değişim
7-8-9 Kasım 2007 - Ankara

Öğrenci Forumu

Öğrenci Forumu: “Mimarlık Öğrencileri Geleceklerini Tartışıyor”

Mimarlı Eğitim Kurultayı-4 kapsamında, önceki kurultaylardan farklı olarak, bir öğrenci forumu düzenlenmesi hedeflenmektedir. Öğrencilerin programa aktif katılımını amaçlayan forum, aynı zamanda, öğrencilerin bir araya gelmelerini sağlayarak, eğitimleri boyunca yaşadıkları sorunları tartışabilecekleri bir platformun ilk adımlarını oluşturması açısından da önemlidir. Biz öğrenciler açısından kurultay ve düzenlenmesi düşünülen öğrenci forumu, sonrasına bir birliklilik bırakabildiği ölçüde başarılı sayılacaktır. Bu yüzden forum temel olarak bu düşünce çerçevesinde gerçekleştirilecektir.

Öğrencilerin programa geç dahil olması ve çalışmaların yaz dönemine denk gelmesi açısından çağrısının yeterince yapılamamış olması, bizim açımızdan sıkıntılı bir tablo oluşturmaktadır. Kurultay öncesinde yapmayı planladığımız öğrenci buluşmaları ve başlıklara dönük tartışmalar, yaşadığımız zaman sıkıntısından dolayı istediğimiz ölçüde gerçekleştirilememiştir. Özetle, bu yıl ilkinin gerçekleştireceğimiz forum kurgusunda eksik bırakılan kısımların olduğu ortadadır. Ancak bir sonraki kurultaya daha güçlü bir program çıkarabilmek açısından bu sene yapacağımız çalışmaların, tüm eksikleriyle önemli olduğunu düşünüyoruz.

Forum Biçim ve İçeriği

Forumu tüm mimarlık öğrencilerine açık ve tüm katılımcıların eşit söz hakkına sahip olduğu bir biçimde, demokratik bir işleyişle gerçekleştirmeyi hedefliyoruz. Önceden belirlenmiş, öğrencilerden oluşacak divan ile forum düzeni sağlanacak, belirlenen başlıklar üzerine yapılacak sunumlar sonrasında, divanın yönetiminde tartışmalara yer verilecektir.

Forum başlıkları, kurultay programı gözetilerek hazırlanmış olup, iki ana başlık altında tartışmaya açılacaktır. İlk ana başlık “Mimarlık eğitimi ve eğitim hayatımız boyunca karşılaştığımız sorunlar” ve “AB, GATS süreci ve buna bağlı olarak mimarlık eğitiminde gerçekleşmesi düşünülen dönüşümler” olarak kendi içinde ikiye ayrılmıştır. İkinci ana başlık ise kurultayın başka bir başlığı, Toplum ve Mimarlık olarak belirlenmiştir.

Başlıklara dönük tartışma süreleri divanın yönlendirmesi ile belirlenecek, divan aynı zamanda tüm bu tartışmaları rapor haline getirmekle yükümlü olacaktır.

Forum genel bir değerlendirme ve yaz yarıyılı sonunda gerçekleştirilmesi hedeflenen “Mimarlık Öğrencileri Buluşması”na çağrı yapılarak sonlandırılacak, tüm katılımcıların kendi üniversitelerinde bu çağrıyı yinelemeleri istenecektir.

Öğrenci Föyleri ve Materyaller

Forum öncesinde ve sonrasında, başlıklara dönük hazırlanan metinler, TMMOB Mimarlar Odası Öğrenci Komisyonları Broşürü ve Mimarlar Odası tarafından hazırlanmış olan öğrenci üye yönetmeliğinin bulunduğu broşürlerin dağıtılması düşünülmektedir.

Forum kadar olan sürede öğrenci forumunun çağrısının yapılacağı afişler ve kurultay günü asılacak 2 adet pankartın (Mimarlık Eğitim Kurultayı-4, Öğrenci Forumu, “Öğrenciler Geleceklerini Tartışıyor” 08.11.07/Perşembe 17.00) düzenleme kurulu tarafından temin edilmesi, öğrencilerin teknik işler konusunda görev alması kararlaştırılmıştır.

Ayrıca forumun tüm öğrencilere açık olabilmesi için, Ankara dışından gelecek ilgili öğrencilerin yol, yemek ve 1 günlük kalacak yer masraflarının karşılanmasını talep ediyoruz. Bu konuda liste hazırlamak üzere ilgili öğrenci komisyonları görev alacaktır.

Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi Öğrenci Komisyonu Bildirgesi:

GATS ve AB Uyum Süreci ile beraber, bizler için kaygılandırıcı bir hal alan tartışmaları, sorunun kaynağından başlayarak tartışabilmek anlamlı olacaktır. Böylelikle bugün karşı karşıya olduğumuz uygulamalar hayata geçirilirken, ortaya atılan gerekçelerin nasıl boşa düştüğünü de görmüş olacağız.

AB Uyum Süreci ve GATS Anlaşması Ne İfade Ediyor?

GATS, tüm hizmet alanlarının serbest piyasaya açılması için mevcut düzenlemeleri genişleten, hukuki işlerlik kazandıran çok taraflı bir yatırım ve ticaret anlaşmasıdır. Türkiye tarafından 1995 yılında imzalanan bu anlaşma ile ilgili Dünya Ticaret Örgütü Sekreteryası şöyle demektedir: "GATS, sadece sınır ötesi ticaret ve yatırımları kapsamakla kalmayıp; bir hizmetin yerine getirilmesiyle bağlantılı olarak akla gelebilecek tüm sektörleri (hizmet ve mal üretim sektörleri) kapsayan bir "hizmet yatırımları ve hizmet ticareti anlaşmasıdır".

GATS'ta geçen "ticarileştirme" gereği, kamusal bir hizmetin, kamu eliyle verilse bile piyasadaki rekabet koşullarına zarar vermeden icra edilmesini güvence altına almak zorunludur. Başka deyişle, hizmetler kamu eliyle verilse bile, kullanıcılara piyasa fiyatlarıyla satılacak, piyasada benzer hizmetleri vermek üzere faaliyet gösteren özel şirketlerin *esnek, kalite normlarına uygun, performans dayalı ücret ve istihdam sağlanan, verimlilik esasına göre çalışma* uygulamaları olarak karşımıza çıkacak ve şimdiye kadar olduğu gibi iş güvencesi sağlamayacaktır.

Özcesi, GATS ve beraberinde getirdiği uygulamalar, bugüne kadar kısmen koruma altında kalmış hizmet alanlarının uluslararası hizmet sermayesinin serbest dolaşımına, yani, sınırsız sömürüsüne açılması ve böylelikle kamusal hizmetlerin tasfiyesi anlamına gelmektedir.

DTÖ eski başkanı Renato Ruggerio ise GATS'la ilgili görüşlerini şöyle dile getirmektedir: "GATS ile, daha önce ticaret politikası içinde tanımlamadığınız alanları bile piyasa ekonomisine açabiliyorsunuz ve yerli hizmet şirketlerine tanıdığınız ayrıcalıkların aynısını ya da daha fazlasını yabancı şirketlere de tanıyorsunuz. Korkarım şu anda ne hükümetler neyin altına imza attığının ne de şirketler neler kazandıklarının farkında değiller."

AB ise bu noktada uluslar arası sermaye odakları açısından GATS ile öngörülenlerin olabildiğine hızlı hayata geçirilmesini sağlayabilmenin bir aracıdır. AB'nin siyasi ve ekonomik kriterler olarak öne sürdüğü politikalara baktığımızda, dönüşümlerin bir an önce uygulaması yönünde ciddi bir basınçtan başka bir şey göremeyiz. AB müzakereleri hep demokratik normlar ve yasal düzenlemeler üzerinden tartışılırken, iş yasası, kamu personel rejimi yasası, mesleki akreditasyon kurumu kanunu vb düzenlemeler güncel plandaki müzakere sürecinin ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Meslek ve Alanlardaki Dönüşümler

GATS ve AB uyum sürecinin meslekler üzerindeki etkisini ise, son dönemde, pek çok meslek alanında yeniden yapılandırılmalar ile somut olarak gözlemleyebiliriz.

Mesleklerdeki yeniden yapılandırma, başta avukatlık ve mühendislik-mimarlık olmak üzere taşımacılığa kadar birçok alanı içine almaktadır. Her meslek alanında değişik gerekçelerle ortaya atılsa da, karşımıza unvansız diplomalar, değişen staj süreleri, mesleğe kabul kurulları, mesleğe kabul sınavları vb. olarak çıkan bu uygulamalar özünde, AB uyum süreci ve GATS anlaşmasının hayata geçirebilmesinin koşullarını oluşturabilmek için yapılan tartışmalardır.

Geçtiğimiz yıl mecliste kabul edilen "Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu"yla beraber, bu uygulamalar *tabiplik, diş hekimliği, hemşirelik, ebelik, eczacılık, veterinerlik, mühendislik ve mimarlık meslekleri ile en az lisans düzeyinde öğrenimi gerektiren ve mesleğe giriş şartları kanunla düzenlenmiş olan meslekler* dışında kalan alanlar için kanunlaştırılmıştır. Mimarlık ve mühendislik alanı şimdilik bu dönü-

şümlerin dışında gibi gözükse de, süren tartışmalar bu alana dönük kanunların da hazırlandığını göstermektedir.

Bugüne kadar yapılan müdahalelerin meslek ve alanlarda yarattığı ve yaratacağı sonuçlar şimdiden çok net bir biçimde görülmektedir. Şu ana dek karşılaştığımız ücretli avukatlık ve aile hekimliği gibi birçok uygulama ile Yetkin Mühendislik tartışmaları, öncelikle buraların temel alınarak, tüm meslek ve alanlarda bir yeniden yapılandırmaya gitmek istendiğini bizlere açıkça göstermektedir. GATS ve AB uyum sürecinin kendi mesleğimize etkilerini bugün birkaç başlık altında inceleyebiliriz. Bizim kendi disiplinimiz üzerinden yapacağımız bu anlatım aslında büyük ölçüde diğer branşları da kesmektedir. Bu sorunlar farklı başlıklar içinde işlense de hepsi birbiriyle ilintilidir.

Mimarlık Meslek ve Eğitimi

Süregiden tartışmalarda, mimarlık lisans eğitimi tamamlandıktan sonra uygulanması düşünülen bir belgelendirme sisteminden bahsedilmektedir. Mimarlar arasında hiyerarşiyi arttıracak bu sistemle beraber, gerek “mimar” unvanını alabilmek, gerekse de “mesleki sorumluluk yetki belgesine” sahip olmak için yapılacak düzenlemeler, ücretli çalışan ve işveren mimarlar arasındaki uçurumu büyütecektir. Bugün, bunun somut yansımasını, hukuk alanında ortaya çıkan uygulamalar göstermektedir. Buna göre, ücretli avukatlar ve avukatlar olarak yapılan ayırmada, ücretli avukatlar baroda seçme ve seçilme hakkına sahip olmayıp, her hangi bir dava için vekalet yetkisine sahip olamamaktadırlar. Benzer şekilde, mimarlık mesleğinde olması muhtemel dönüşümlerle birlikte, imza yetkisine sahip olan mimarla, yetkisi olmayan mimar arasındaki statü farkının ne olacağı sorusu akla gelmektedir.

Kaldırılan Unvanlar ve Akreditasyon Tartışmaları

Mesleki yeterlilik/yetkinlik tartışmalarına paralel olarak, diplomalardan unvanlarının çıkartılması ve “akreditasyon zorunluluğu” da önümüzde durmaktadır. Geçtiğimiz yıl Yüksek Öğrenim Kurumunun aldığı bir kararla diplomalardan unvanlar çıkartılmış, yönetmelikteki bazı açıklar yüzünden bazı üniversiteler bu hakkı kullanmaya devam edebilmişlerdir. Mimarlık eğitimindeki dönüşüm halkalarından birini oluşturan bu girişimle, açık ki, piyasanın belirleyiciliğinde, eleman/teknik eleman ihtiyacına uygun olarak arz-talep koşulları yeniden tanımlanmaktadır. Eğitim sonrasındaki yeterlilik tartışmalarının gösterdiği, eğitimin de bu yolu düzlemek için “akredite” edileceğidir.

Şu anda uygulandığı takdirde, hali hazırda mesleğini yapan yaklaşık 30.000 mimarın gerekli koşulları sağlamadığı için akredite olamayacağı düşünüldüğünde, buna yeni mezun mimarların eklenmesiyle sayının katlanacağı açıktır. Bu insanlar akreditasyon, belgelendirme ile uğraşa dursunlar, diğer ülkelerden “yetkili” bir şekilde gelen mimarlar bu sırada oluşan boşluğu dolduracaklardır. Sonuçta bize kalan, 4 yıl sonunda aldığımız bir kağıt parçası ve işsizlik sorunu olacaktır.

Staj Sorunu ve Meslek İçi Eğitim

Yetkinlik/yeterlilik/uzmanlık tartışmasının zamanlamasına ilişkin bir diğer unsur da artan mühendis sayısı ve bununla ilişkili olarak işsizliğin bir süre daha ertelenme ihtiyacıdır. Gerekli diğer tüm kriterlerle orantısız olarak artan mimarlara sürekli yeni mezunlar da eklenince, mühendis-mimar işsizliği kaldıramayacak boyutlara ulaşmıştır.

“Yetkili” bir mimar yanında yapılacak staj uygulaması ile ucuz işgücü çalıştırması yasallaştırılmak istenmektedir. Bu uygulama mimarları kendi arasında bölerek bir yandan yetkili olmayan mimarları “ara teknik eleman” statüsüne indirmekte, diğer yandan da her daim gerekli olan işgücü fiyatının ucuzlaştırılmasında aktif rol oynamaktadır.

Üniversite mezunlarının çalışmaya başladıktan sonra ihtiyaç duydukları teknik bilgilerin önemli bir bölümünü eğitimleri boyunca edinemedikleri ya da bir şekilde çalışma hayatındaki işlerin okulda öğretilenden farklı yürüdüğü hepimizin bildiği bir gerçektir. Eğitim sisteminin yetersizliğinden kaynaklanan bu sorun gerekçe gösterilerek, öğrencilerin öğretim yılı içinde aldıkları bilgileri, stajlar ile pekiştirmeleri ve/veya okuldan edinemeyeceleri bilgilere staj yoluyla özel işletmelerde ulaşmaları istense de, bizim tartışılmasını istediğimiz, birçok akademisyenin bulunduğu, tüm amaçlarının eğitim vermek ve bilgi üretmek olan eğitim kurumlarında bunların neden yapılamadığıdır. Sonuçta, esas amacı bilgi üret-

mek ve eğitim vermek olan bir kurumla, tek hedefi kar elde etme olan bir başka kurumun arasında "staj" ile kurulmaya çalışılan ilişki farklı olacaktır. Bizim açımızdan sorun, bir yanıyla stajların ticari bir boyut kazanmasıyken, bir yanıyla da üniversitelerin zaten sorunlu olan eğitim kalitelerini aynı süreçte kaybetmesidir. Şu an bile pratikten kopuk olan üniversite eğitimi, bununla beraber artık bir meslek kursu haline gelecek, toplumsal fayda gözetilmeyecektir.

Yine bu kapsamda karşımıza çıkacak olan bir diğer kavram da "meslek içi eğitim"dir. Staj sorununda da bahsettiğimiz gibi "eğitimin verileceği yer üniversite olmalıdır" sözü bu noktada da geçerlidir. Mimarlık fakülteleri eğitim sürecinde ve sonrasında mimarlığa dair çeşitli uygulamalı ve teorik mesleki eğitimleri de vermekle yükümlü olmalıdırlar. Meslek içi eğitim uygulamaları da bu açıdan öncelikli olarak eğitim kurumları tarafından tüm mimarlara parasız ve eşit koşullarda sunulmalıdır. Tabi burada, mevcut koşullarda söz konusu eğitim "meslek içi" olunca meslek odası da dolaysız olarak bu sürece dâhil olmaktadır. Meslek odası tarafından verilecek olan meslek içi eğitim de tüm mimarlara eşit ve parasız olarak sunulmalıdır. Aksi halde paralı bir hizmet olarak belli dar kontenjanlarla sunulan meslek içi eğitimler de, "mesleki yeterliliğin sınanmasına yönelik sınavlar" da, hem mimarlar arası eşitsizliği artıracak hem de sorunun daha da çetrefilleşmesini sağlayacaktır.

Denetimsizlik

Güncel sorunlardan biri olarak karşımıza çıkan çalışma koşullarının bir standarda sokulması ve bunun denetlenmesi, belgelendirme sonrası daha da derinleşecektir. Bugün kaç tane mimar emeğinin karşılığını alabilmektedir? Kaç tane mimar sigortalı, sosyal güvenceli olarak çalışabilmektedir? Bugün bile lisans eğitimimiz sırasında yaptığımız stajların yemekten, yola kadar tüm masraflarını kendimiz karşılarken, mezuniyet sonrasında yapılması öngörülen stajda benzer sorunlar yaşamayacağımızın garantisini nedir? Yunanistan'da yaşanan örneklerde olduğu gibi, bu staj sürecinde imza yetkisi olan mimarın stajerden para talep etmemesi nasıl sağlanacaktır? Ya da binlerce yeni mezun mimarı istihdam edebilecek, yeterli "yetkili" mimar bulunabilecek midir?

Tüm bu sorunlara çözüm üretmeden yapılacak her düzenleme, biz öğrenci ve yeni mezunlar için sömürünün önünü açacaktır diye düşünüyoruz.

Sonuç yerine..

Biz Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi Öğrenci Komisyonu olarak, öğrencilik ve meslek hayatımızı olumsuz etkileyen AB uyum süreci ve GATS anlaşması gereği ortaya konan uygulamalara karşı olduğumuzu belirtiyor, tüm öğrenci arkadaşlarımızı bu tartışmaların birer parçası olmaya, geleceklere ve mesleklerine sahip çıkmaya çağırıyoruz.

Teşekkürler...

